

Beter voor Natuur & Boer

“Samenwerken aan een duurzame toekomst met aandacht voor biodiversiteit, bodem en klimaat. Met als basis een eerlijk verdienmodel voor iedereen.”

Inhoudsopgave

Voorwoord

Trots op onze samenwerking

03

Hoofdstuk 1

Bouwstenen van het programma

04

Hoofdstuk 2

Beter voor Natuur

06

Hoofdstuk 3

Beter voor Boer

09

Hoofdstuk 4

Compensatiemodel

11

Hoofdstuk 5

Bijlagen

12

1. Registratie en monitoring

12

2. Certificatieschema's:

12

- Certificatieschema cellenteelt

13

- Certificatieschema bedekte teelt

14

- Certificatieschema fruitteelt buiten

15

- Certificatieschema open teelt: vollegrondsgroenten & akkerbouw

16

- Certificatieschema 'beter voor boer'

17

- Keuze maatregelen

18

3. Verboden lijst en lijst met hoog risicostoffen

20

4. Verdeling gewassen per type teelt

20

© 2022 v.2. - Alle foto's en teksten in deze brochure zijn eigendom van Albert Heijn. Deze mogen niet worden verveelvoudigd, gekopieerd, gepubliceerd, opgeslagen, aangepast of gebruikt in welke vorm dan ook, online of offline, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs en/of fotograaf.

Disclaimer: dit boekje is bedoeld als leidraad om u te informeren over de opzet van het programma, hier kunnen geen verdere rechten aan worden ontleend.

Trots op onze samenwerking

Beste teler, collega,

Albert Heijn wil beter eten bereikbaar maken voor iedereen. Dit doen wij met een groot assortiment verse, gemakkelijke, betaalbare en duurzame producten. Continu zetten wij stappen om ons assortiment te verbeteren, onze ketens te versterken, en ons aanbod duurzamer te maken. En dat doen wij in samenwerking met al onze partners, onze vaste leveranciers, varkens-, melkvee- en, pluimveehouders, en met jullie, onze aardappelen, groente- en fruittelers.

De samenwerkingen met onze vaste boeren en telers geven wij vorm in Beter voor-programma's. Een intensieve samenwerking, in gesloten, transparante ketens met een gezond verdienmodel voor alle partijen vormen hierbij de basis. En in alle programma's komen de facetten natuur en boer terug. Iedere keten met eigen kenmerken, maar altijd dynamisch en in ontwikkeling; toekomstgericht, in het streven het elke dag beter te doen.

Vandaag informeren we je over ons **Beter voor Natuur & Boer programma** van Aardappelen, Groente en Fruit. Met dit programma zetten we graag een volgende stap en ondersteunen we je bij de verdere **verduurzaming** van je teelt en een duurzame bedrijfsvoering. Het programma hebben we het afgelopen jaar ontwikkeld in samenspraak met onze telers en leveranciers. In verschillende klankbordgroepen heb jij en/of hebben jouw collega-telers hieraan een belangrijke bijdrage geleverd.

Het programma is gebouwd op een langdurige samenwerking en wederzijds vertrouwen. We maken goede afspraken over afnamegarantie, een gezond verdienmodel en een compensatie voor initiatieven op het gebied van duurzaamheid. Dat biedt je ruimte om met vertrouwen te **investeren** in je bedrijf, met oog voor onder meer biodiversiteit, bodemgezondheid en een beter klimaat. Voor nu en de toekomst, zodat de volgende generatie telers een sterk en gezond bedrijf voort kan zetten.

Bovendien maken we graag samen de AGF-keten **transparant**. Onze klanten verwachten namelijk dat we ze precies kunnen vertellen waar onze producten vandaan komen, hoe ze gemaakt zijn en wie de telers zijn in de gehele keten van 'land tot klant'.

We zijn trots op onze samenwerking en op dit nieuwe programma. Wij kunnen niet wachten om met jou deze volgende stap te zetten.

Hartelijke groet,

Constantijn Ninck Blok
Directeur Logistiek & Keten
Albert Heijn

Erik van Nieuwenhuijzen
Unit Manager Aardappel, Groente & Fruit
Albert Heijn

HOOFDSTUK 1

Bouwstenen van het programma

‘Beter’ betekent voor...

..Natuur: In de pijler ‘Beter voor Natuur’ werken we aan een natuur-positieve landbouw. Dit doen we door de biodiversiteit te vergroten, te werken aan een weerbare en gezonde bodem en door de impact op het klimaat te verlagen. Voor deze thema's zijn er samen met de telers uit de klankbordgroepen verschillende criteria ontwikkeld.

..Boer: In de pijler ‘Beter voor Boer’ is het uitgangspunt een duurzame, langdurige samenwerking met een gezond verdienmodel voor alle betrokken partijen. Naast bestaande afspraken over afname en eerlijke prijzen, zal dit programma een compensatie bieden voor de extra duurzaamheidsinitiatieven op jouw bedrijf. Zo kun je met vertrouwen investeren in een gezonde bedrijfsvoering met zorg voor een beter klimaat, biodiversiteit, de bodem én jouw werknemers.

We blijven het samen doen

Het afgelopen jaar is er samen met Albert Heijn, verschillende telers, de AGF-serviceproviders van Albert Heijn en het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) hard gewerkt om dit programma op te bouwen. Samen hebben we de inhoud van het programma bepaald aan de hand van klankbordsessies.

Tijdens klankbordsessies bespraken we met ongeveer 20 telers de gezamenlijke ambitie om toekomstbesteding te telen en werden voorstellen getoetst en aangescherpt. De klankbordgroepen waarmee deze sessies werden gehouden zijn zo samengesteld, dat ieder teeltype werd vertegenwoordigd door jouw en/of jouw collega-telers. Zo werden alle criteria getoetst bij akkerbouw-, vollegrondsgroente-, paddenstoelen-, boomgaardfruit-, glastuinbouw- en zachtfruittelers. Tweewekelijks zijn we met elkaar de dialoog aangegaan over de maatregelen die we willen invoeren om samen de impact op het milieu te verlagen, biodiversiteit te vergroten en weerbare en gezonde bodems te creëren.

We doen natuurlijk al ongelooflijk veel goed samen en willen hierin samen stappen blijven maken naar steeds een stukje beter. We vinden het daarom belangrijk dat Beter voor Natuur & Boer een dynamisch programma blijft. Dit betekent dat we de vorm van klankbordgroepen blijven faciliteren om samen vorm te blijven geven aan het programma en samen te bepalen waar we de stip op de horizon zetten.

Compensatiemodel

Albert Heijn wil telers faciliteren in de continue verduurzaming van hun teelt, zodat ze met vertrouwen kunnen blijven kiezen voor een duurzame bedrijfsvoering. Daarom zal er in dit programma een financiële tegemoetkoming zijn voor de extra duurzaamheidsinspanningen die je levert. Concreet betekent dit dat je een vergoeding krijgt voor het geleverde volume aan Albert Heijn (met maximaal het vooraf geprogrammeerde volume), als tegemoetkoming voor het nemen van de duurzaamheidsmaatregelen uit dit programma. Deze maatregelen zijn in gezamenlijkheid tussen telers, service providers en Albert Heijn opgesteld en doorgerekend op meerkosten. Meer informatie over het compensatiemodel vind je in hoofdstuk 4.

Opzet certificatieschema

Het programma Beter voor Natuur & Boer zal gecontroleerd worden door een auditor. In de praktijk betekent dit dat de maatregelen uit het programma zijn vertaald in een onafhankelijk certificatieschema. Hierbij is ervoor gekozen om het schema op te delen in drie onderdelen, te weten verplichte maatregelen, (vrije) keuzemaatregelen en een stuk monitoring:

- 1. Ambitieuze verplichte maatregelen** op drie centrale thema's, namelijk (1) het vergroten van de biodiversiteit, (2) het creëren van weerbare en gezonde bodems en (3) de impact op het klimaat verlagen. Deze maatregelen gelden voor alle telers, maar zijn uiteraard wel afhankelijk van het type teelt.
- 2. Vrije keuzemaatregelen.** Binnen het programma wordt van je verwacht in het eerste jaar 3 maatregelen te nemen uit de keuzekaarten (3 maatregelen uit de totale lijst, zie bijlage). Door elk volgend jaar een extra keuzemaatregel te nemen, blijven we continu verder verduurzamen. Naast de maatregelen in de keuzekaart, staat het je ook vrij om één vrije keuze maatregel zelf aan te dragen.
- 3. Monitoren van de impact** door registratie en meten van onder andere de milieubelasting, CO₂, de footprint en bodemkwaliteit op het bedrijf. Dit maakt de effectiviteit van de maatregelen over de tijd meetbaar, zodat we het programma daarop kunnen bijsturen.

Beter Voor – Platform

Naast het certificatieschema vinden we het belangrijk om continu te blijven verduurzamen. We willen je de mogelijkheid bieden om altijd voorop te blijven lopen op het gebied van duurzame teelt. Dit faciliteren we middels het Beter Voor Platform, een plek waar kennisuitwisseling en het verhogen van onze gezamenlijke impact voorop staan. Binnen dit platform is er bijvoorbeeld ruimte voor het opstarten van gezamenlijke onderzoekstrajecten en zullen er kennisdagen en trainingen worden georganiseerd. Je bent van harte welkom om met ons mee te denken over de opzet hiervan.

NATUUR & BOER

HOOFDSTUK 2

Beter voor Natuur

In de pijler Beter voor Natuur werken we aan een natuur-positieve landbouw. Dit doen we door de biodiversiteit te vergroten, te werken aan een weerbare en gezonde bodem en door de impact op het klimaat te verlagen. In dit hoofdstuk worden deze thema's verder toegelicht en gaan we in op de maatregelen die binnen het programma genomen worden om toe te werken naar een natuur-positieve landbouw.

Biodiversiteit vergroten

Biodiversiteit is behalve mooi, ook nuttig en noodzakelijk. Het ondersteunt en bevordert vele ecosysteemfuncties als bestuiving, schoon water, een vruchtbare grond en een stabiel klimaat. In het Beter voor Natuur & Boer programma willen we de biodiversiteit stimuleren door het creëren van nest- en verblijfsvoorzieningen voor vogels en insecten, door bloeiende akkerranden aan te leggen en door lichthinder te beperken.

Nest- en verblijfsvoorzieningen

Elke teler heeft in het kader van dit programma inmiddels een insectenhotel ontvangen. Hiermee bied je nestgelegenheid aan solitaire bijen en andere kleine insecten zoals spinnen, sluipwespen, gaasvliegen, lieveheersbeestjes en oorwormen. Er zijn tevens voorzieningen gemaakt voor hommels en (nacht)vinders.

Daarnaast vragen we elke teler om nest- en verblijfsvoorzieningen voor 4 verschillende soorten (boerenland)vogels en/

of vleermuizen aan te leggen. Je kunt daarbij denken aan nestkommen voor de huiszwaluw, een uilenkast of roofvogelpalen. Uiteraard zijn nest- en verblijfsgelegenheden voor andere vogels ook mogelijk!

Bloeiende rand

Met de aanleg van meerjarige, inheemse, bloeiende randen vergroten we de algemene biodiversiteit op en rondom de bedrijven. Een mengsel van verschillende inheemse plantensoorten is aantrekkelijk voor veel verschillende insectensoorten, die op hun beurt weer een voedselbron vormen voor verschillende vogels. Meerjarige bloeiende randen kunnen daarnaast als natuurlijke, groene verbinding tussen natuurgebieden fungeren. Daarnaast vormen ze een geschikte plek voor overwintering en voorplanting van plaagbestrijders, zoals spinnen en bodeminsecten. Wanneer de rand langs oppervlaktewater wordt aangelegd, vormt deze een buffer tussen het perceel en naastgelegen oppervlakte-

Dit hoofdstuk biedt toelichting op de algemene maatregelen. Per thema wordt middels icoontjes aangegeven op welk type teelt dit van toepassing is. Hoe de thema's zich vertalen naar het certificatieschema en wat dit in de praktijk betekent, vind je in hoofdstuk vijf. In de bijlage vind je een verdeling van welk gewas in welke categorie past.

- **1. Open teelt: Vollegroentes & akkerbouw**
- **2. Fruitteelt buiten (incl. overkappingen)**
- **3. Glasteelt**
- **4. Cellenteelt**

water, waardoor er minder uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen plaatsvindt.

Iedereen begint in het eerste jaar met de aanleg van een eerste bloeiende rand. Door de jaren heen neemt het aantal randen toe, en uiteindelijk is het de ambitie om alle Albert Heijn percelen te voorzien van een meerjarige, inheemse bloeiende rand.

Lichthinder voorkomen

Dieren ondervinden 's nachts hinder van licht, doordat het hun bioritme verstoort. Vooral bij vogels, insecten en amfibieën heeft kunstlicht een bewezen verstrendend effect. Door verstandig met verlichting om te gaan kunnen deze negatieve effecten worden beperkt. Binnen het programma beperken we de verstoring van nachtdieren door lichthinder te voorkomen. Dit speelt met name bij belichting in kassen, vandaar dat er daar gewerkt moet worden aan een plan om extra lichtafscherming te realiseren.

Weerbare en gezonde bodem

In de akkerbouw en vollegrondsgroenteteelt is de bodem de basis van de bedrijfsvoering. In het programma Beter voor Natuur & Boer staat een weerbare en gezonde bodem dan ook centraal, want een goede bodem kan tegen een stootje. De percelen zijn goed te bewerken, er is geen plaspvorming, de gewassen wortelen diep en ze blijven gezond. Een gezonde en weerbare bodem heeft minder externe input nodig en is daarmee ook minder belastend voor het milieu.

In het programma Beter voor Natuur & Boer wordt de bodem zo gezond mogelijk gehouden door onder andere te werken aan de aanvoer en het behoud van het organische stofgehalte, door het toepassen van groenbemesters en rustgewassen en door het bodemleven te voeden met de juiste meststoffen. Daarnaast wordt aan de reductie van (emissie van) chemische gewasbeschermingsmiddelen en duurzaam waterbeheer gewerkt.

Basiskwaliteit bodem

Een goede basiskwaliteit van de bodem is cruciaal voor een toekomstbestendige land- en tuinbouw. Een belangrijke indicator voor het bewerkbaar en gezond houden van de bodem is het organische stofgehalte in de bodem. Daarnaast speelt op percelen met een te laag organisch stofgehalte het risico op nitraatuitspoeling. In dit programma wordt daarom gewerkt met een instapeis op het organische stofgehalte: percelen onder de 1,5% organische stof op klei of 2% organische stof op zand worden op den duur uitgesloten voor de teelt voor Albert Heijn. Uiteindelijk is het de ambitie om het organische stofgehalte op de lange termijn te verhogen.

Naast de instapeis per perceel, is de organische stofbalans op bedrijfsniveau minimaal neutraal. Op percelen die laag scoren voer je extra organische stof aan, zodat deze gronden op de lange termijn verbeteren. Daarnaast voer je regelmatig een visuele beoordeling uit van de staat van

de bodem, om meer inzicht te krijgen in jouw gronden en gericht te kunnen werken aan het verbeteren van de bodemkwaliteit.

Bemesting

De uitgangspunten die horen bij een weerbare en gezonde bodem zijn het naast het ophogen van het organische stofgehalte, ook het verbeteren van bodemleven en het voorkomen van uitspoeling. Bemesting speelt daarbij een belangrijke rol. Zo draagt drijfmest bijvoorbeeld nauwelijks bij aan de opbouw van organische stof en vormt het geen voeding voor het bodemleven. Om het organische stofgehalte te verhogen en het bodemleven te voeden, moet er meer gewerkt worden met compost en vaste mest. In het programma Beter voor Natuur & Boer werken we daarom met een maximum toegestane hoeveelheid drijfmest die per hectare mag worden gegeven. Voor kleigronden is dit 25 ton en voor zandgronden is dit 15 ton drijfmest.

Daarnaast beperken we de uitspoeling van niet-benutte stikstof naar grond- en oppervlaktewater, door stikstofbemesting voortaan alleen nog te geven op basis van metingen in het gewas en de grond. Zo wordt er optimaal bemest naar de behoefte van het gewas.

Groenbemesters en rustgewassen

Groenbemesters en rustgewassen zijn waardevolle bouwstenen voor een gezonde en weerbare bodem. Ze dragen bij aan de bodemstructuur en biodiversiteit, leggen stikstof vast uit de lucht in de bodem en beperken uitspoeling. Door op 50% van het areaal wat jij voor Albert Heijn teelt, groenbemesters en/of rustgewassen in te bouwen, creëer je een bredere gewasrotatie.

Geïntegreerde gewasbescherming

In het Beter voor Natuur & Boer programma willen we de impact van gewasbeschermingsmiddelen op het milieu zo laag mogelijk houden. Hier werken we aan door op basis van de teeltregistraties van de afgelopen drie jaar telkens het gesprek met elkaar aan te gaan. De 25% best scorende telers vormen een streefwaarde voor milieubelastingspunten en de inzet van risicovolle middelen. Telers worden binnen een relevante telergroep tegen die streefwaarde afgezet, bijvoorbeeld op basis van gewas, regio en of er sprake is van bewaring. Elke teler moet kunnen uitleggen waar het verschil zit tussen zijn/haar spuitschema en dat van de streefwaarde, en een strategie hebben om naar die streefwaarde toe te werken.

Om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verder te verantwoorden, verplichten we het gebruik van beslissingsondersteunende systemen (BOS) voor bepaalde ziekten en plagen. Een BOS werkt altijd ondersteunend en kan informatie leveren over de noodzaak en het tijdstip van het inzetten van gewasbeschermingsmiddelen.

Om de impact op het milieu verder terug te dringen, verwachten we dat je minimaal één keer per teelt een niet-chemische onkruidbestrijding uitvoert en bij de bestrijding van bepaalde specifieke plagen in de basis eerst niet-chemische methoden gebruikt. Je kunt hierbij denken

aan de inzet van natuurlijke vijanden, feromoonverwarring of het gebruik van vallen. Tevens verwachten we dat je geen chemische grondontsmetting gebruikt op jouw percelen. Tot slot beperken we het gebruik van glyfosaat, een omstreden stof. Het is onze ambitie om in 2025 geen glyfosaat meer te gebruiken. Tot die tijd beperken we het gebruik van glyfosaat op bedrijfsniveau, om de zoektocht naar alternatieve onkruidbestrijding te stimuleren.

Emissie beperken

Gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen worden nog steeds teruggevonden in oppervlaktewater. Het beperken, en liefst voorkomen, van drift en erfemissie zijn daarom opgenomen in dit programma. Om afspoeling op het erf te voorkomen vragen we om op verhardingen voortaan enkel niet-chemische methoden te gebruiken om onkruid te bestrijden. Daarnaast willen we mogelijke emissieroutes op het erf inzichtelijk maken, door de erfemissiescan in te vullen en te combineren met een nulmeting in de erfput. Indien er verbeterpunten uit de scan of het monster volgen, voer je deze uit om erfemissie verder te beperken. Je kunt hierbij denken aan een eventuele aanleg van een wasplaats met zuivering voor de spuit.

Voor teelten in kassen of gebouwen beperken we de emissie door het voorkomen van lekkages en het nemen van periodieke preventieve maatregelen zoals bijvoorbeeld EC-metingen in onderbemalingsputten. Voor open teelten en fruitteelt buiten werken we met robuuste, goedgekeurde driftreducerende spuittechnieken met minstens 90% driftreductie.

Efficiënt watergebruik

Waterkwantiteit was in Nederland tot nog toe vooral een probleem van 'te veel'. In de afgelopen jaren merken telers echter dat er op steeds meer gronden te weinig water is. Zowel watertekorten als overschotten zullen beide toenemen onder druk van klimaatverandering. Het is daarom belangrijk om efficiënt met water om te gaan. In het Beter voor Natuur & Boer programma wordt bij irrigatie de benodigde watergift dan ook bepaald aan de hand van vochtmetingen of een beregeningsplanner, om de watergift zo optimaal mogelijk af te stemmen op de behoefte.

Impact op klimaat verlagen

Klimaatverandering staat mondiaal hoog op de agenda, ook wat betreft land- en tuinbouw. Er zijn al vele initiatieven om de klimaat-impact te verminderen en er is grote potentie om bijvoorbeeld langdurende CO₂ vast te leggen in de bodem. In het Beter voor Natuur & Boer programma is klimaat dan ook een belangrijk onderdeel. Door de aandacht voor weerbare en gezonde bodems. In dit hoofdstuk werken we al aan het inzaaien van groenbemesters en het verhogen van het O.S. gehalte.

In het programma Beter voor Natuur & Boer wordt de klimaatimpact gereduceerd door op verschillende manieren energiegebruik te beperken.

Groene energie

De eerste stap die we met alle telers willen zetten is om enkel nog groene stroom te gebruiken. Dit kan door over te stappen op groene stroom van jouw energieleverancier, of door zelf stroom op te wekken.

Cursus Het Nieuwe Telen (HNT)

In kassen is veel energie nodig om product te telen. Gezien de ambitie van de glastuinbouwsector om in 2040 zonder fossiele energie te produceren, is het belangrijk dat we ook in dit programma stappen zetten in die richting. De eerste stap is de cursus Het Nieuwe Telen (HNT) volgen. De cursus biedt de mogelijkheid meer te leren over hoe je HNT kunt toepassen op jouw eigen bedrijf, en daarmee energiezuinig te telen en tegelijk een optimale productie te halen. De ervaring leert dat telers die de cursus hebben gevolgd, forse energiebesparingen hebben kunnen bereiken op het bedrijf.

LED-verlichting

LED-verlichting is een belangrijke ontwikkeling om te besparen op elektriciteit. Gloei- en halogeenlampen in bedrijfspanden vervangen door LED-lampen is verstandig, zelfs als de lampen nog goed werken. Een LED-lamp is 90% zuiniger dan een gloeilamp en verbruikt 85% minder stroom dan een halogeenlamp. Hoewel de aanschafprijs hoger is, zijn de kosten uiteindelijk lager door het lage energieverbruik en de lange levensduur.

Naast LED-verlichting in loodsen en kantoren, streven we er ook naar in de kassen zoveel mogelijk met zuinige verlichting te werken. Veelal worden nu nog SON-T of hogedruk natriumlampen gebruikt. LED-belichting biedt de mogelijkheid hier fors te besparen op elektriciteit. In het programma Beter voor Natuur & Boer vragen we je (op termijn) 50% van jouw SON-T-verlichting, gebruikt voor AH teelten, te vervangen door LED-verlichting.

Frequentieregelaars op alle ventilatoren

Een vierde energiebesparing wordt bewerkstelligd door in de cellenteelt frequentieregelaars te plaatsen op ventilatoren. Door een frequentieregeling aan te brengen op de aandrijfmotor van de ventilator is het toerental en daarmee het debiet (hoeveelheid lucht per tijdseenheid) te veranderen. Het toerental past zich dan aan op de vraag. Hierdoor gebruikt de motor niet meer energie dan nodig.

Isoleren van leidingen op het bedrijf

Een cv-ketel verbruikt aardgas om het cv-water op te warmen. Het warme cv-water wordt via leidingen naar de warmte-afgiftesystemen in de te verwarmen ruimten gedistribueerd. Door het isoleren van de leidingen wordt minder warmte afgegeven op plaatsen waar deze niet nodig is zoals in onverwarmde ruimten. Dit is een stuk energiezuiniger.

HOOFDSTUK 3

Beter voor Boer

In de pijler Beter voor Boer zullen we naast een eerlijke en lange termijn samenwerking ingaan op een verbonden en transparante keten en een gezonde, veilige en toekomst-bestendige werkomgeving. Daarnaast is economische duurzaamheid ook een onderdeel van Beter voor Boer. Dit zal worden toegelicht in 'het compensatiemodel' in het volgende hoofdstuk.

Lange termijn samenwerking

Bij Albert Heijn werken we voor ons AGF-assortiment al jaren samen met service providers, telers en tuinders. We kennen elkaar dan ook al vaak van generatie op generatie en we werken samen met jou aan ons assortiment en aan de toekomst. We kopen onze producten al jaren zo dichtbij als mogelijk in en zo ver als noodzakelijk. Dat betekent dat het merendeel van ons assortiment uit Nederland komt. Dit willen we graag blijven bevorderen. Zo groeiden we, door nieuwe inkoopafspraken zoals jaarrond Nederlandse aardbeien, afgelopen jaar met 10% in Nederlandse groente en fruit.

Tevredenheidsenquête

We mogen samen trots zijn op de lange termijn samenwerking die we met vele van jullie hebben. Ons streven is dan ook om te blijven bouwen op een eerlijke en lange termijn samenwerking, generatie op generatie. Om onszelf scherp te houden, faciliteren we een jaarlijkse tevredenheidsenquête.

Hierin kunnen we meten waar we het samen beter kunnen doen door middel van een ingebouwd klachtenmechanisme.

Blijvende inspraak

Daarnaast kent niemand de praktijk zo goed als degene die er dagelijks middenin staan. Daarom willen we jou als bijzonder belanghebbende van dit programma, graag blijven betrekken bij het voorbereiden en vormen van het programma. Dit zal door middel van (roulerende) klankbordgroepen en/of een telersraad worden gefaciliteerd.

Toegang tot 'Beter Voor platform'

Momenteel wordt er gewerkt aan het 'Beter Voor Platform'. Het platform zal fungeren als een smeltkroes voor (onderlinge) kennisdeling. Daarnaast zal het platform de mogelijkheid bieden om laagdrempelig contact te zoeken en vragen te stellen aan collega-telers. Binnen dit platform is er bijvoorbeeld ruimte voor het opstarten van gezamenlijke onderzoekstrajecten en zullen er kennisdagen en trainingen worden georganiseerd. Iedere AH-teler zal toegang krijgen tot dit platform.

Om tevens digitaal meer zichtbaarheid voor jouw bedrijf te genereren naar de consument, wordt je gevraagd toestemming te geven jouw NAW-gegevens te delen. Hiermee zal je bedrijf 'gepinned' worden op de supplier map van Albert Heijn (www.ah.nl/suppliers/map). Dit is een vrij toegankelijke online wereldkaart waarop ingezoomd kan worden om zo te zien welke teler op welke locatie welk product teelt voor Albert Heijn.

Bijdrage aan lokale gemeenschap

Dagelijks zullen vele voorbijgangers geen idee hebben waar jij je mee bezig houdt op jouw bedrijf. Wat voor jou de normaalste gang van zaken is, is voor een consument vaak een heuse openbaring. Er zijn natuurlijk tal van manieren om je lokale gemeenschap een kijkje achter de schermen te geven bij jouw bedrijf. We vragen je daarom om jaarlijks een activiteit te organiseren voor de lokale gemeenschap. Denk hierbij aan een open dag of het ontvangen van een groep (bijvoorbeeld scholen of verenigingen).

De werkomgeving is gezond, veilig en toekomstbestendig

Goede landbouwpraktijken gaan niet alleen over producten; ze gaan natuurlijk ook over mensen. Een fijne werkomgeving is belangrijk en werkt stimulerend.

GRASP, Fair Produce NL of Sedex registratie

GRASP (GlobalG.A.P. Risk Assessment on Social Practice) is een aanvulling op het huidige GlobalG.A.P. certificaat. De module GRASP beoordeelt of de onderneming voldoet aan een aantal eisen op het gebied van onder meer personeel- en loonadministratie, pensioenen en uitbesteding van werk. Door deze zaken te vangen in een kwaliteitsstandaard, maken we ook sociale praktijken een meetbaar begrip. Voor de paddenstoelen geldt Fair Produce NL en voor de hardfruitsector geldt Sedex registratie als gelijkwaardig alternatief.

Huisvesting en SNA

We vinden het van belang dat werknemers een prettige en betaalbare huisvestingsmogelijkheid wordt geboden. Mocht personeelshuur worden uitbesteed aan derden, bijvoorbeeld een payrollbedrijf, dan is het belangrijk voor jou en voor ons dat deze partij betrouwbaar is. Daarom vragen wij je alleen samen te werken met partijen die zijn gecertificeerd conform het keurmerk van Stichting Normering Arbeid (SNA).

De keten is verbonden en transparant

Iedere dag weer zorgen we er samen voor dat meer dan 5 miljoen bordjes met eten worden gevuld. De consument verwacht dat wij hen exact kunnen vertellen waar onze producten vandaan komen, hoe ze gemaakt zijn en wie de telers zijn in de keten 'van land tot klant'. En terecht, niet alleen leerzaam, maar ook leuk! Samen zorgen we voor die transparante AGF-keten.

Zichtbaarheid

Elke teler heeft in het kader van dit programma inmiddels een AH-telersbord ontvangen. Door deze zichtbaar langs de weg te plaatsen, bied je transparantie naar de voorbijgangers over de bestemming (van een gedeelte) van jouw teelt.

HOOFDSTUK 4

Compensatiemodel

Albert Heijn wil telers faciliteren in de continue verduurzaming van hun teelt, zodat ze met vertrouwen kunnen blijven kiezen voor een duurzame bedrijfsvoering. Het programma Beter voor Natuur & Boer gaat in essentie over duurzaam agrarisch ondernemerschap. Albert Heijn verwacht van telers dat zij hier ambitieus in zijn en samen met Albert Heijn werken aan die droom.

Naast de bestaande afspraken over afnamegarantie, marktconforme prijzen en korte betalingstermijnen, zal Albert Heijn in dit programma een financiële bijdrage leveren voor de extra duurzaamheidsinspanningen boven de standaard in de markt, ongeacht de teelt, het gewas en de regio. Concreet betekent dit dat je een vergoeding krijgt voor het nemen van de extra duurzaamheidsmaatregelen uit dit programma. Deze maatregelen zijn in gezamenlijkheid tussen telers, service providers en Albert Heijn opgesteld. Zowel de maatregelen als de vergoeding die daar tegenover staat, zijn bewegelijk. Dat wil zeggen dat we datgene wat boven de standaard in de markt ligt, blijven vergoeden, maar tegelijkertijd ook kritisch blijven kijken naar wat de standaard in de markt is en waar ons ambitieniveau ligt. Jaarlijks bekijken we het ambitieniveau van de maatregelen binnen het Beter Voor Boer programma en herzien we deze maatregelen en het compensatiemodel, mocht dit nodig zijn. Uiteraard doen we dit in overleg met de telers via klankbordgroepen en/of telersraad.

Albert Heijn betaalt de financiële bijdrage via de service provider. Het is daarmee losgekoppeld van de reguliere prijsafspraken. De teler heeft inzicht in de hoogte en opbouw van de vergoeding.

Opbouw van de vergoeding

De vergoeding is opgebouwd uit een aantal aspecten:

1. Allereerst vergoeden we de auditkosten voor dit programma. De factuur van de auditor mag gedeclareerd worden bij jouw afnemer. Dit geldt zowel voor de audit van het totale Beter voor Natuur & Boer programma, als ook voor de, binnen dit programma verplichte sociale audit (GRASP, Fair Produce en/of Sedex).
2. De verplichte maatregelen uit het programma zijn doorgerekend naar gemiddelde kosten per hectare. Deze kosten zijn vervolgens gedeeld door de gemiddelde opbrengst van jouw gewas per hectare, om zo tot een vergoeding in centen per kilo of stuk te komen. Dit bedrag wordt vermenigvuldigd met het volume wat je het afgelopen seizoen daadwerkelijk aan Albert Heijn hebt geleverd, dit geeft een totale vergoeding. Bij start van de oogst krijgt elke teler een basisvergoeding van 30% van de kosten per jaar op basis van het geprogrammeerde

Beter Voor volume. Na de laatste levering van het seizoen krijgt elke teler een nabetalings van het resterende bedrag op basis van de geleverde aantallen aan AH (met maximaal het geprogrammeerde volume).

3. Tot slot geven we over de vergoeding voor de verplichte maatregelen nog een opslagpercentage. Dit opslagpercentage is een tegemoetkoming voor het nemen van minimaal drie keuzemaatregelen en voor de gemaakte extra uren. Daarnaast is het een tegemoetkoming voor het potentiële teeltrisico wat je loopt door binnen dit programma duurzamer te telen.

Berekening van de kosten

Voor het doorrekenen van de kosten van de maatregelen uit het programma, hebben we samengewerkt met het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM). Zij hebben een 'quick scan' uitgevoerd, om per type teelt globaal inzicht te geven in de gemiddelde meerkosten. Het CLM heeft ervaring met deze methode. Elke maatregel is vertaald in meerkosten, veelal bestaande uit investeringen. Hiervoor is gebruik gemaakt van informatie uit onderzoek en kennis van telers, adviseurs en bedrijven. De telers in de klankbordgroepen hebben deze doorrekeningen ook getoetst en aangescherpt. Vervolgens zijn de totale kosten uitgedrukt in kosten per hectare per jaar. Deze kosten worden gedeeld door de langjarig gemiddelde opbrengst per hectare van elk gewas, om zo per gewas tot een vergoeding per kilo product te komen.

Stimuleringsfonds

Naast de vergoeding voor het voldoen aan het programma, willen we nog een stap verder gaan. Het is onze ambitie om continu te verduurzamen, en voorop te lopen in duurzame teelt. Hiervoor is het belangrijk dat we continue verduurzaming stimuleren, en financieel ondersteunen, zodat er geen enkele reden is voor een teler om terughoudend te zijn in duurzaamheid. Dit doen we middels een stimuleringsfonds, waar aanspraak op gedaan kan worden ter verduurzaming van een teelt. Je kunt hierbij denken aan een financiële bijdrage voor het opzetten van een gezamenlijk onderzoekstraject of het organiseren van excursies of kennisdagen. Projectvoorstellen kunnen worden ingediend bij Albert Heijn via de service provider waar jij aan levert.

HOOFDSTUK 5

Bijlagen

1. Registratie en monitoring

Thema	Verplichte jaarlijkse registratie	Monitoring van de impact
Gewasbescherming	Digitale teeltregistratie	Milieubelastingspunten, aangeleverd door afnemer. Blad & productmonsters voor residu onderzoek ter controle van de verboden lijst.
Klimaat	Diverse registraties die nodig zijn voor de berekening van de CO ₂ footprint	De CO ₂ footprint wordt berekend door middel van een rekenhulp, die via de service provider verstrekt wordt.
Bodem	Algemene bodemonsters (conform GlobalGap) & visuele bodemkwaliteit beoordeling	Ontwikkeling bodemgezondheid, zoals organische stofgehalte met nulmeting en prestatiemeting in de tijd.

2. Certificatieschema's:

 Certificatieschema *cellenteelt*

 Certificatieschema *fruitteelt buiten*

Certificatieschema '*beter voor boer*'

 Certificatieschema *glasteelt*

 Certificatieschema *open teelt: vollegrondsgroenten & akkerbouw*

Certificatieschema cellenteelt

Thema	Maatregel	Scope	
Biodiversiteit	Nest- en verblijfsvoorziening	Bedrijfsbreed	
	Bloeiende rand	Bedrijfsbreed	
Weerbare en gezonde bodem	Geïntegreerde gewas- bescherming	Glas & cellenteelt: <ul style="list-style-type: none"> * Indien mogelijk (qua fysieke ruimte en insectendruk) een stuk van 200 m² inzaaien met een meerjarig, inheems, bloeiend mengsel. Dit mag opgesplitst worden in maximaal 2 stukken om aan de 200 m² oppervlakte te komen. * Indien de mogelijkheden beperkt zijn mag de 200 m² aangevuld worden met inheemse, liefst bloeiende, erf beplanting, zoals hogs/lage begroeiing, struiken, bomen en hagen. * Indien de beschikbare fysieke ruimte beperkt is, volstaat een kleiner oppervlakte ook. 	Bedrijfsbreed
		Streefwaarde milieu belastingspunten op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie t.o.v. telers uit de referentiegroep uitleggen en heeft een reductieplan om aan de streefwaarde te voldoen.	Teelten AH
		Verbod op gebruik middelen op verboden lijst	Teelten AH
		Streefwaarde voor hoog risicostoffen op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie t.o.v. de telers uit de groep uitleggen en heeft een reductieplan om aan de streefwaarde te voldoen.	Teelten AH
Emissie beperken	Op verhandingen wordt enkel niet-chemisch onkruid bestreden	Glyfosaat: Ambitie is op weg naar geen glyfosaat in 2025. <ul style="list-style-type: none"> * Indien u het nu nog wel toepast, geldt een max van 1,25 kg actieve stof/ha/jr, op bedrijfsniveau. Voor boomgaardfruit geldt een max van 1,5 kg actieve stof/ha/jr, op bedrijfsniveau. 	Bedrijfsbreed
		Voorkomen van erfmissie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten uit o.a. dekaarde, door: <ul style="list-style-type: none"> * een nulmeting op aanwezigheid stoffen in de bezinkput, en het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan indien die uit de nulmeting volgen. * Geen rechtsreekse waterlozing in oppervlaktewater * Voorkomen van lekkages; periodieke controles uitvoeren (controle van slangen; controle van sproelbomen; onderhoudsschema sproeiwagens) 	Bedrijfsbreed
Klimaat	Energie	Gebruik van groene stroom voor minimaal het aandeel AH in het totale bedrijf. Dit kan zelf opgewekt worden of ingekocht worden. Indien u groene stroom inkoop, dan bij voorkeur Nederlandse groene stroom, anders Europees. Als de teler groene stroom certificaten inkoop, dan moeten deze op de naam van het bedrijf staan. Als u zelf groene energie opwekt of gebruikt maakt van een WKK en dit is voldoende voor uw bedrijf, dan voldoet u aan dit controlepunt. U brengt uw stroomverbruik in kaart en rekent hiervoor het eerlijke deel toe aan uw productie voor AH. Als u (minimaal) dat deel opwekt dan voldoet u aan deze eis. Is het deel dat u zelf opwekt niet voldoende voor uw productie voor AH, dan koopt u groene stroom bij.	Bedrijfsbreed
		100% LED-verlichting in bedrijfspanden. Uiterlijk 1 januari 2023 is alle verlichting in kantoorruimtes en loodsen LED.	Bedrijfsbreed
		Frequentieregelaars op alle ventilatoren en pompen, daar waar het vermindert verbruik in energie oplevert.	Bedrijfsbreed
	Isoleren van (alle) leidingen	Bedrijfsbreed	

Disclaimer: Dit boekje is bedoeld als leidraad om u te informeren over de opzet van het programma, voor het officiële schema verwijzen wij u naar het add-on schema van GlobalGAP.

Certificatieschema bedekte teelt

Thema	Maatregel	Scope
Biodiversiteit	Nest- en verblijfsvoorziening	Bedrijfsbreed
	Bloeiende rand	Bedrijfsbreed
	Lichtthinder voorkomen	Bedrijfsbreed
	Geïntegreerde gewas- bescherming	Teelten AH
Weerbare en gezonde bodem	Streefwaarde milieu belastingpunten op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie tov. telers uit de referentiegroep uitleggen en heeft een reductieplan om aan de streefwaarde te voldoen. Verbod op gebruik middelen op verboden lijst Streefwaarde voor hoog risicostoffen op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie tov. de telers uit de groep uitleggen en heeft een reductieplan om aan de streefwaarde te voldoen. Glyfosaat: Anbitie is op weg naar geen glyfosaat in 2025. * Indien u het nu nog wel toepast, geldt een max van 1,25 kg actieve stof/ha/jr, op bedrijfsniveau. Verplicht gebruik van een BOS voor de volgende ziekten en plagen: * Groente en fruit onder glas: Verplichte monitoring plaaginsecten bv via plakvallen Niet-chemische plaagbestrijding verplicht voor * Fruit: niet-chemische plaagbestrijding, verplicht voor Europese bloedluis, fruitspint, roestmijt. * Verplichte niet-chemische plaagbestrijding van trips in aardbei. * Vruchtgroenten: volledig niet-chemische plaagbestrijding voor 4 van de volgende plagen: spint, trips, luis en witte vlieg. (larven van) mineervliegen, rupsen en galmit Op verhardingen wordt enkel niet-chemisch onkruid bestreden Er vindt geen emissie vanuit de kas meer plaats door goed onderhoud van de zuiveringsystemen en het voorkomen van lekkages. Teler toont aan dat hij periodieke maatregelen uitvoert om lekkages van het drain- en watersysteem te voorkomen en op te sporen: * Indien onderbemaling aanwezig, wekelijkse EC-metingen in onderbemalingsput. * Installatie van flow alarm/controle van de watgift. * Gebruik KasWaterMeter. * Installatie onderwaterinfra camera in de sloot.	Teelten AH
		Teelten AH
		Teelten AH
		Bedrijfsbreed
		Teelten AH
		Teelten AH
		Bedrijfsbreed
		Bedrijfsbreed
		Bedrijfsbreed
		Teelten AH
Klimaat	Gebruik van groene stroom voor minimaal het aandeel AH in het totale bedrijf. Dit kan zelf opgewekt worden of ingekocht worden. Indien u groene stroom inkoop, dan bij voorkeur Nederlandse groene stroom, anders Europees. Als de teler groene stroom certificaten inkoop, dan moeten deze op de naam van het bedrijf staan. Als u zelf groene energie opwekt of gebruik maakt van een WKK en dit is voldoende voor de Albert Heijn productie op uw bedrijf, dan voldoet u aan dit controlepunt. U brengt uw stroomverbruik in kaart en rekent hiervoor het eerlijke deel toe aan uw productie voor AH. Als u (minimaal) dat deel opwekt dan voldoet u aan deze eis. Is het deel dat u zelf opwekt niet voldoende voor uw productie voor AH, dan koopt u groene stroom bij. Cursus Het Nieuwe Teilen; jaarlijks volgen 1 of meerdere werknemers (vervolg)training. Of tijdens audit laten zien hoe actief gebruik wordt gemaakt van TRRAS/psychrodiagram voor vermindering energieverbruik 100% LED-verlichting in bedrijfsruimtes. Uiterlijk 1 januari 2023 is alle verlichting in kantoorruimtes en loodsen LED. In de kassen vervangen van 50% SON-T verlichting door LED verlichting met een aangepast spectrum voor de desbetreffende teelt, met een benutting van minimaal 3 mMoL/Watt. Niet van toepassing als u niet belticht.	Bedrijfsbreed
		Bedrijfsbreed
		Bedrijfsbreed
		Teelten AH

Disclaimer: Dit boekje is bedoeld als leidraad om u te informeren over de opzet van het programma, voor het officiële schema verwijzen wij u naar het add-on schema van GlobalGAP.

Certificatieschema fruitteelt buiten

Thema	Maatregel	Scope
Biodiversiteit	Nest- en verblijfsvoorziening	Bedrijfsbreed
	Bloeiende rand	Bedrijfsbreed
Weerbare en gezonde bodem	Fruitteelt buiten: <ul style="list-style-type: none"> * Minimaal een stuk van 200m² per hectare inzaaien met een meerjarig, inheems, bloeiend mengsel. Dit mag opgesplitst worden in 2 stukken om de 200 m² te halen. Er geldt een maximum van 2.000 m² per bedrijf. * Bij vervinging/nieuwe aanplant in een boomgaard verplicht de windhaag biodivers & bloeiend maken met ten minste 3 verschillende soorten. Gaten in bestaande windhagen ook opvullen met bloeiende soorten. 	Teelten AH
	Basis kwaliteit bodem	Teelten AH
	Bodemorganisch stofgehalte is minimaal 2% op klei en 3% op zand. Voor alle percelen waar voor AH geteeld wordt, geldt dat ze voldoen aan de instapels van 1,5% O.S. op klei of 2% O.S. op zand. <ul style="list-style-type: none"> * Voor eigen grond geldt: jaarlijks moet er op de percelen die nog niet voldoen aan de ambitie [2% op klei, 3% op zand] 20% extra EOS aangevoerd worden. * Voor huur en pachgronden geldt er een keuze: de AH teelt op dat perceel heeft een minimaal neutrale O.S. balans, of de teler kan aantonen dat er op rotatieniveau op dat perceel een minimaal neutrale O.S. balans is. Deze berekening moet voor 25% van de huurpercelen worden gedaan. * Percelen die onder 1,5% op klei en 2% op zand zitten worden uitgesloten voor teelt van AGF voor AH. * Niet van toepassing op substraatteelt buiten 	Teelten AH
	Minimaal neutrale EOS balans gemiddeld op bedrijfsniveau. Indien de afbraak van OS meer dan 2500 kg/ha/jaar bedraagt geldt een bovengrens voor de benodigd EOS aanvoer van 2500 kg/ha/jaar en is een negatieve balans als gevolg hiervan toegestaan. <ul style="list-style-type: none"> * Niet van toepassing op substraatteelt buiten 	Teelten AH
	Minimaal eens in de twee jaar een visuele beoordeling van de bodem. De visuele beoordeling wordt uitgevoerd op 2 van elkaar verschillende percelen (een perceel waarvan verwacht wordt dat goed scoort en een perceel waarvan verwacht wordt dat het minder soort), waarbij de fysieke conditie van de bodem wordt bepaald en geregistreerd. <ul style="list-style-type: none"> * Niet van toepassing op substraatteelt buiten 	Teelten AH
	Bemesting	Teelten AH
	Vanaf 2022 max 15 ton drifmest per hectare op zandgronden, en max 25 ton drifmest per hectare op kleigronden. <ul style="list-style-type: none"> * Voor komen van overbemesting door sturing van N-bemesting op basis van metingen: * Teler heeft een bemestingsadvies op basis van een perceel, teelt en voorvrucht combinatie. * Teler past bemesting voorafgaand en tijdens oogst aan op basis van andere metingen (bijvoorbeeld met behulp van gewassenoren). Monsters worden minstens eenmaal per jaar genomen. 	Teelten AH
	Geïntegreerde gewas- bescherming	Teelten AH
	Streefwaarde milieu belastingpunten op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie t.o.v. telers uit de referentiegroep uitleggen en heeft een reduceplan om aan de streefwaarde te voldoen.	Teelten AH
	Verbod op gebruik middelen op verboden lijst	Teelten AH
Streefwaarde voor hoog risicostoffen op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie t.o.v. de telers uit de groep uitleggen en heeft een reduceplan om aan de streefwaarde te voldoen.	Teelten AH	
Glyfosaat: Ambitie is op weg naar geen glyfosaat in 2025. <ul style="list-style-type: none"> * Indien u het nu nog wel toepast, geldt een max van 1,25 kg actieve stof/ha/jr op bedrijfsniveau. Voor boomgaardsfruit geldt een max van 1,5 kg actieve stof/ha/jr op bedrijfsniveau. * Glyfosaat is niet toegestaan op verhardingen, in groenbesters (alleen mechanisch onderwerken) en na de langste dag (21 juni) niet meer op zwartstrook in boomgaardsfruit. 	Bedrijfsbreed	
Verplicht gebruik van een BOS voor de volgende ziekten en plagen: <ul style="list-style-type: none"> * Handfruit: fruitrot en schurft 	Teelten AH	
Per teelt wordt min.1 x niet chemische onkruidbestrijding ingezet <ul style="list-style-type: none"> * Hieronder valt o.a.: aanleg vals zaalbed (zonder chemisch afbranden), aanaarden en frezen; schoffelen; eggen; warm water; afdekking met bv compost. * Boomgaardsfruit: verplicht 1x per seizoen niet-chemische onkruidbestrijding in zwartstrook, zoals bosjmaalen, heet water of stormen 	Teelten AH	
Op AH percelen heeft in afgelopen 6 jaar geen chemische grondontsmetting met metaam-natrium plaatsgevonden (uitzondering bij nieuw aangekocht land voor zover daar contractueel geen mogelijkheid is geweest ontsmetting door vorige eigenaar te voorkomen)	Teelten AH	
Niet-chemische plaagbestrijding verplicht voor <ul style="list-style-type: none"> * Fruit: niet-chemische plaagbestrijding verplicht voor Europese bloedluis, fruitspint, roestmijt. * Verplichte niet-chemische plaagbestrijding van trips in aardbei. * Gebruik van feromonvervaling en/of granulozevirus tegen fruitmot in appel en peer verplicht 	Teelten AH	
Ermissie beperken	Bedrijfsbreed	
Op verhardingen wordt enkel niet-chemisch onkruid bestreden	Teelten AH	
Het gebruik van een robuuste goedgekeurde driffreducerende spuittechniek met minstens 90% driffreductie. Hiervoor komen vanaf 2024 alle technieken van de DRT (Drift-Reducende Techniek-Klassen) lijst in aanmerking behalve de technieken die geclassificeerd staan als DRT 75% op de DRT lijst.	Teelten AH	
Voor komen van erfmissie van gewasbeschermingsmiddelen, door het invullen van de erfmissiescan en het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan indien er acties uit de scan volgen. De erfmissiescan dient als hulpmiddel.	Bedrijfsbreed	
Energie	Bedrijfsbreed	
Gebruik van groene stroom voor minimaal het aandeel AH in het totale bedrijf. Dit kan zelf opgewekt worden of ingekocht worden. Indien u groene stroom inkoop, dan bij voorkeur Nederlandse groene stroom, anders Europees. Als de teler groene stroom certificaten inkoop, dan moeten deze op de naam van het bedrijf staan. Als u zelf groene energie opwekt of gebruikt maakt van een WKK en dit is voldoende voor de Albert Heijn productie op uw bedrijf, dan voldoet u aan dit controlepunt. U brengt uw stroomverbruik in kaart en rekent hiervoor het eerlijke deel toe aan uw productie voor AH. Als u (minimaal) dat deel opwekt dan voldoet u aan deze eis. Is het deel dat u zelf opwekt niet voldoende voor uw productie voor AH, dan koopt u groene stroom bij.	Bedrijfsbreed	
100% LED-verlichting in bedrijfsruimtes, uiterlijk 1 januari 2023 is alle verlichting in kantoorruimtes en loodsen LED.	Bedrijfsbreed	

Disclaimer: Dit boekje is bedoeld als leidraad om u te informeren over de opzet van het programma, voor het officiële schema verwijzen wij u naar het add-on schema van GlobalGAP.

Certificatieschema open teelt: vollegrondsgroenten & akkerbouw

Thema	Maatregel	Scope	
Biodiversiteit	Nest- en verblijfsvoorziening	Bedrijfsbreed	
	Bloeiende rand	Bedrijfsbreed	
Weerbare en gezonde bodem	Bloeiende rand	Teelten AH	
	Basis kwaliteit bodem	Teelten AH	
	Bemesting	<ul style="list-style-type: none"> Bodemorganisch stofgehalte is minimaal 2% op klei en 3% op zand voor een duurzame teelt. Voor alle percelen waar voor AH geteeld wordt, geldt dat ze voldoen aan de instapels van 1,5% O.S. op klei of 2% O.S. op zand. Voor eigen grond geldt, jaarlijks moet er op de percelen die nog niet voldoen aan de ambitie (2% op klei, 3% op zand) 20% extra EOS aangevoerd worden. Voor huur en nachtgronden geldt er een keuze: de AH teelt op dat perceel heeft een minimaal neutrale O.S. balans, of de teler kan aantonen dat er op rotatieniveau op dat perceel een minimaal neutrale O.S. balans is. Deze berekening moet voor 25% van de huurpercelen worden gedaan. Percelen die onder 1,5% op klei en 2% op zand zitten worden uitgesloten voor teelt van AGF voor AH. Niet van toepassing op substraatteelt buiten 	Teelten AH
		<ul style="list-style-type: none"> Minimaal neutrale EOS balans gemiddeld op bedrijfsniveau. Indien de afbraak van OS meer dan 2500 kg/ha/jaar bedraagt geldt een bovengrens voor de benodigde EOS aanvoer van 2500 kg/ha/jaar. en is een negatieve balans als gevolg hiervan toegestaan. Niet van toepassing op substraatteelt buiten 	Teelten AH
	<ul style="list-style-type: none"> Minimaal eens in de twee jaar een visuele beoordeling van de bodem. De visuele beoordeling wordt uitgevoerd op 2 van elkaar verschillende percelen (een perceel waarvan verwacht wordt dat goed scoort en een perceel waarvan verwacht wordt dat het minder scoort), waarbij de fysieke conditie van de bodem wordt bepaald en geregistreert. Niet van toepassing op substraatteelt buiten 	Teelten AH	
	<ul style="list-style-type: none"> Vanaf 2022 max 15 ton drijfmest per hectare op zandgronden, en max 25 ton drijfmest per hectare op kleigronden. Voorkomen van overbemesting door sturing van N-bemesting op basis van metingen: * Teler heeft een bemestingsadvies op basis van een perceel, teelt en voorvrucht combinatie. * Teler stuurt bemesting tijdens en voorafgaand aan de teelt bij op basis van grond- of gewasmonsters. Monsters worden minimaal eenmaal per teelt en minimaal eenmaal per jaar genomen. * Teler past bemesting voorafgaand en tijdens ogst aan op basis van andere metingen (bijvoorbeeld met behulp van gewassensoren). Monsters worden minstens eenmaal per jaar genomen. 	Teelten AH	
	Groenbemesters en rustgewassen	Teelten AH	
	<ul style="list-style-type: none"> 50% van AH areaal verplicht op bedrijfsniveau inzaaien met groenbemester en/of rustgewassen * Verdeling rustgewassen en groenbemester door elke teler zelf te bepalen. Zo maken we onderscheid in de mogelijkheden op zand en kleigronden. * Vereisten groenbemesters: voor 1 oktober oogsten en direct een groenbemester, c.q. vangewas zaaien (zonder bemesting). De winter door laten staan en verplicht mechanisch onderwerken. * Vereisten rustgewassen: Onder rustgewassen verstaan we: vezelgewassen (was en hennep), vliedbloemigen (luzerne, erwten, tuinbonen, sojabonen), granen (tarwe, gerst, triticale, quinoa), en grassen. * Het onderwerken van groenbemesters in het najaar mag, indien aangehouden kan worden via Boer en Bunder, of grondanalyse dat de grondsoort voor de mestwet klei is. * Es is niet van toepassing op meerjarige teelten op hetzelfde perceel (bijvoorbeeld asperge of boomgaardfruit) en niet van toepassing op substraatteelt buiten. 	Teelten AH	
	Geïntegreerde gewas- bescherming	Teelten AH	
	Emissie beperken	Verbod op gebruik middelen op verboden lijst	Teelten AH
Streefwaarde voor hoog risicostoffen op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie t.o.v. de telers uit de groep uitleggen en heeft een reductieplan om aan de streefwaarde te voldoen.		Teelten AH	
Streefwaarde voor laag risicostoffen op basis van 25% best scorende telers uit gewas/regio groep. Teler kan eigen positie t.o.v. de telers uit de groep uitleggen en heeft een reductieplan om aan de streefwaarde te voldoen.		Bedrijfsbreed	
Glyfosaat: Ambitie is op weg naar geen glyfosaat in 2025.		Teelten AH	
* Indien u het nu nog wel toepast, geldt een max van 1,25 kg actieve stof/ha/jr, op bedrijfsniveau. Voor boomgaardfruit geldt een max van 1,5 kg actieve stof/ha/jr, op bedrijfsniveau.		Teelten AH	
Verplicht gebruik van een BOS voor de volgende ziekten en plagen:		Teelten AH	
* Akkerbouw & Vollegrondsgroente: Phytophthora en Alternaria; Rhizoctonia; Wortelwieg; Nematoden (aaltjes); Bladvlekken en valse meeldauw in uien		Teelten AH	
Per teelt wordt min. 1x niet chemische onkruidbestrijding ingezet:		Teelten AH	
* Hieronder valt o.a.: aanleg valse zaai (zonder chemisch afbranden); aanaarden en frezen; schoffelen; eggen; warm water; afdekking met bv compost.		Teelten AH	
Op AH-percelen heeft in de afgelopen 6 jaar geen chemische grondontsmetting met metaam-natrium plaatsgevonden		Teelten AH	
Niet-chemische plaagbestrijding verplicht voor de uienvlieg.	Teelten AH		
* Verplichte inzet van steriele mannetjestekniek in bestrijding van uienvlieg, onder voorbehoud van beschikbaarheid steriele mannetjes.	Teelten AH		
Op verhandingen wordt enkel niet-chemisch onkruid bestreden	Bedrijfsbreed		
Het gebruik van een robuuste goedgekeurde driftreducerende spuittechniek met minstens 90% driftreductie: Hiervoor komen vanaf 2024 alle technieken van de DRT (Drift-Reducende Techniek-klassen) lijst in aanmerking behalve de technieken die geclassificeerd staan als DRT 75% op de DRT lijst.	Teelten AH		
Voorkomen van erfemissie van gewasbeschermingsmiddelen, door het invullen van de erfemissiescan en het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan indien er acties uit de scan volgen.	Bedrijfsbreed		
De erfemissiescan dient als hulpmiddel.	Teelten AH		
Bij irrigatie wordt de benodigde watergift bepaald d.m.v. wicmetingen (m.b.v. bodemsensoren, tensiometer, watermarks) of een beregeningsplanner.	Teelten AH		
Niet van toepassing op het moment direct na zaaien/planten.	Bedrijfsbreed		
Energie	Bedrijfsbreed		
<ul style="list-style-type: none"> Gebruik van groene stroom voor minimaal het aandeel AH in het totale bedrijf. Dit kan zelf opgewekt worden of ingekocht worden. Indien u groene stroom inkoop, dan bij voorkeur Nederlandse groene stroom, anders Europees. Als de teler groene stroom certificaten inkoop, dan moeten deze op de naam van het bedrijf staan. Als u zelf groene energie opwekt of gebruikt maakt van een WKK en dit is voldoende voor de Albert Heijn productie op uw bedrijf, dan voldoet u aan dit controlepunt. U brengt uw stroomverbruik in kaart en rekent hiervoor het eerlijke deel toe aan uw productie voor AH. Als u (minimaal) dat deel opwekt dan voldoet u aan deze eis. Is het deel dat u zelf opwekt niet voldoende voor uw productie voor AH, dan koopt u groene stroom bij. 100% LED-verlichting in bedrijfsruimtes. Uiterlijk 1 januari 2023 is alle verlichting in kantoorruimtes en loodsen LED. 	Bedrijfsbreed		

Certificatieschema 'beter voor boer'

Thema	Maatregel
Lange termijn samenwerking	Vanaf 2022 het jaarlijks invullen van een enquête om de tevredenheid te toetsen.
Transparante keten	Deelnemende bedrijven zijn herkenbaar aan een AH-Beter voor bord op het erf Teler geeft toestemming tot gebruik van NAW gegevens om zichtbaarheid op supplier map mogelijk te maken. Zie: https://www.ah.nl/suppliers/map
Werkomgeving	Teler levert een actieve bijdrage aan de lokale gemeenschap door jaarlijks minimaal één activiteit te organiseren of door extern bezoek op het bedrijf te ontvangen. Bij het gebruik van een tussenpersoon (uitzendbureau en/of handmatig loonbedrijf) bij het inhuren van personeel, dan is de tussenpartij gecertificeerd conform het SNA keurmerk Indien u met meer dan 3 werknemers (incl. ZZP-ers) werkt, is GRASP verplicht. Voor de paddestoelen sector volstaat Fair Produce en voor hardfruit volstaat Sedex registratie. Huisvesting: <ul style="list-style-type: none"> * De werkgever heeft een actueel en gecontroleerd huisvestingsoverzicht (aantal plus naam werknemers) * De huisvesting voldoet aan de vereisten gesteld in de Uniforme Landelijke Huisvestingsnorm www.normeringflexwonen.nl of Agrarisch Keurmerk Flexwonen https://werkgeverslijn.nl/flexwonen/ * Indien in de betreffende gemeente een vergunning vereist is voor het huisvesten van arbeidsmigranten, is de ondernemer in het bezit van deze vergunning. De huisvesting dient overeenkomstig de vergunning plaats te vinden. * Indien het uitzendbureau woonruimte ter beschikking stelt dient het uitzendbureau SNF of AKF gecertificeerd te zijn, dan wel de huisvesting te laten verzorgen door een SNF of AKF gecertificeerde onderneming. * De kosten voor huisvesting bedragen niet meer dan 20% van het voor de werknemer geldende wettelijk minimum[leugd]loon. Bovenstaande punten zijn niet van toepassing als u Fair Produce heeft.

Disclaimer: Dit boekje is bedoeld als leidraad om u te informeren over de opzet van het programma, voor het officiële schema verwijzen wij u naar het add-on schema van GlobalGAP.

Thema	Maatregel
Biodiversiteit Groene elementen	Extra bloeiende rand aanleggen, door ofwel <ul style="list-style-type: none"> * Extra brede akkerrand, meerjarig met inheems mengsel, met een minimale breedte van 9 meter; ofwel * Extra aantallen akkerranden/bloeiende windhagen (dus op meer percelen dan je voor AH teelt); ofwel * Inzaaien van een aanveegsloten stuk van minimaal 0,5 ha met een meerjarig, inheems mengsel Inheemse boemrij, hagen of heggen aanwezig op het erf met een minimale lengte van 15 meter (mag opgesplitst worden in 2 x 7,5 meter) Groen, bloeiend dak van 25 m ² Inheems grasruidenmengsel om de kas, maaien en afvoeren (niet klepelen). Eerste keer maaien na de bloei (na 1 juli), zodat kruident zaad kunnen zetten. Tweede keer maaien in sep/okt. Grasstroken het hele jaar door tussen de rijen om en om maaien Aanplant van de zijkant van waterbassins met inheemse bodembedekkers Ecologisch slootshonen met een half open slootbak én de slootkanten gefaseerd maaien (25% laten staan, het hele jaar door) Aanleggen van een natuurvriendelijke oever van minimaal 100 meter lang, met een geleidelijke overgang van grond naar sloot, waarbij minimaal 1 meter van de helling onder water ligt. De horizontale lengte van de talud is minimaal 2 keer zo lang is als de hoogte van de helling. Aanleggen van een poel van minimaal 1 meter diep en met een minimale oppervlakte van 25 m ²
Weerbare en gezonde bodem Deklaarde paddenstoel Voorkomen bodemverdichting Bodemkwaliteit Water - Geïntegreerde gewas bescherming Precisie landbouw	In deklaarde paddenstoelen minstens 30-50% veenvervangers bijmengen Gebruik van vaste rijpaden in AH teelten, waar bij alle bewerkingen op dezelfde rijpaden wordt gereden. Niet of minimaal kerende grondbewerking (alleen bovenste 15 cm) in AH teelten. Gebruik van lage drukbanden; rupsbanden; of een drukwisselsysteem op tractor en/of andere werktuigen Positieve organische stof balans gemiddeld op bedrijfsniveau Ruime vruchtrotatie voor aartappel 1-5 Peilgestuurde drainage aanleggen om water vast te houden door zelf de afwateringshoogte te bepalen van het perceel (onnodig afvoeren van water voorkomen). Op gronden waar geen kiel op drandtepte (ca 1 m-mv) aanwezig is en wegzijging op het perceel minder is dan 0,5 mm/dag Meer hemelwater gaan gebruiken (van 50:50 naar minimaal 30:70) Alleen van toepassing voor glasteelt Beregenen in open teelten (akkerbouw & vollegroendgroenten) middels: <ul style="list-style-type: none"> * Beregeningsboort; * Druppelirrigatie; * Buitensysteem met sproeidoppen; * Center of linear pivots. Hergebruik waswater op het eigen bedrijf (indien voldoende kwaliteit en volume) Gebruik van robuuste driftreducerende spuittechniek in fruitteelt buiten (DRT-lijst behalve bovenste 3). Wasplaats met een opvang (gesloten vloer) en zuivering (via een phytobac, biofilter, helosec of REM-dry), ten behoeve van reinigen spuit Niet-chemische bestrijding van andere bovengrondse ziekten en plagen (anders dan de reeds verplichte). Niet-chemische beheersing van aaltjes en andere bodemgebonden ziekten en plagen Voor minstens 2 categorieën (fungiciden, herbiciden, insecticiden) geen enkele chemische gewasbescherming toegepast in een teelt Precisie bemesten, door bemesting te baseren op taakkaarten en plaatspecifiek uit te rijden. Bijvoorbeeld compost en kalkgift uitrijden op basis van taakkaarten. Precisie gewasbescherming, door ofwel <ul style="list-style-type: none"> * Toepassen van sectieafsluiting; * Sensorgestuurde plaatspecifieke/plekspecifieke toepassing Precisie beregening, door watertijft met minimale overlap en optimale beregening alleen binnen het perceel

Thema	Impact op klimaat verlagen	Maatregel
	Energie besparen	<p>Minimaal 50% van de totale eigen energiebehoefte zelf opwekken via zonnepanelen, een kleine windmolen of windturbine</p> <p>Gebruik maken van energiezuinig koel- of bewaarsysteem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Warmte-koude opslag; of • Warmtepomp; of • Warmteterugwinning; of • Koeling met condensor-sensor-drukregeling <p>Gebruik van CO₂ van externe partijen in de kas</p> <p>Gebruik van restwarmte van industrie in de kas</p> <p>Ontvochtiging met voelbare warmteterugwinning in de kas</p> <p>Plaatsen 2^e (of 3^e) energiescherm in de kas</p> <p>Energiezuinig klimaatstelsel in celenteelt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vochtdeficitregeling; of • Zuurstof gecorrigeerde max. CO₂ grens; of • Inblaasvochtregeling; of • WWC meetstelsel <p>Energiezuinige verwarmingsketels in celenteelt: HR of HR cascade</p> <p>Energiezuinige koeling in celenteelt: met grondwater of bedkoeling</p>
	Voorbereiding klimaatneutraal	<p>Elektrisering bedrijfsmatige voer- en werktuigen in combinatie met opwekken eigen wind- of zonnestroom</p> <p>Aanleg geothermie</p> <p>Onschakeling naar laag temperatuur verwarmingstelsel in combi met warmte-koude opslag, warmtepomp en/of gebruik industriële restwarmte</p>

Disclaimer: Dit boekje is bedoeld als leidraad om u te informeren over de opzet van het programma, voor het officiële schema verwijzen wij u naar het add-on schema van GlobalGAP.

3. Verboden lijst en lijst met hoog risicostoffen

Stoffen op de verboden lijst	Merknaam (o.a.)	Type middel
mancozeb	HF MANCOZEB DG	Fungicide
imidacloprid	ADMIRE	Insecticide
etridiazool	AATERRA ME	Fungicide
fenpropimorf	CORBEL	Fungicide
methiocarb	MESUROL 500 SC	Insecticide
dimethoaat	ROGOR	Insecticide
ethopfos	MOCAP 15G	Insecticide
thiacloprid	CALYPSO	Insecticide
chloorpyrifos	PYRISTAR 250 CF	Insecticide
diquat dibromide	REGLONE	Herbicide
teftubenzuron	NOMOLT	Insecticide
bromuconazool	Soleil	Fungicide
cypermethrin	CYPERKILL 250 EC	Insecticide
flumioxazin	TOKI	Herbicide
metam-natrium	MONAM GECONC.	Nematicide
mecoprop-p	DUPLOSAN MCPP	Herbicide
tefluthrin	FORCE	Insecticide
pirimifos-methyl	Actellic 50	Insecticide
esfenvaleraat	SUMICIDIN SUPER	Insecticide

Lijst met hoog risicostoffen	Merknaam (o.a.)	Type middel
metalaxyl-m	RIDOMIL GOLD	Fungicide
etoxazool	BORNEO	Insecticide
lambda-cyhalothrin	KARATE ZEON	Insecticide
imazamox	Corum	Insecticide
pendimethalin	STOMP SC	Herbicide
spinosad	TRACER	Insecticide
tebuconazool	FOLICUR	Fungicide
deltamethrin	DECIS EC	Insecticide
oxamyl	VYDATE 10G	Nematicide
metribuzin	SENCOR SC	Herbicide
pirimicarb	PRIMOR	Insecticide
abamectin	VERTIMEC GOLD	Insecticide
cyantraniliprole	Benevia	Insecticide
ethofumesaat	TRAMAT 200 EC	Herbicide

4. Verdeling gewassen per type teelt

Cellenteelt	Bedekte teelt	Fruiteelt buiten	Open teelt	
Basilicum	Aardbei	Aardbei	Aardappelen	Radichio Rosso
Bieslook	Aubergine	Appel	Andijvie	Regenboog bospeen
Champignons wit	Basilicum	Blauwe bessen	Asperges	Rettich
Dille	Bieslook	Braam	Baby leaves	Rode bieten
Koningsoesterzwam	Braam	Framboos	Basilicum	Rode kool
Kastanjechampignons	Chilipeper	Kers	Bieslook	Rozemarijn
Kervel	Courgette	Peer	Bleekselderij	Rucola
Koriander	Dille	Pruim	Bloemkool	Selderij
Laurier	Framboos	Rode bessen	Boerenkool	Sjalotten
Marjolein	Kervel		Bospeen	Sla (diverse)
Munt	Komkommer		Bosui	Snijbiet
Bundelzwam	Koriander		Broccoli	Sperziebonen
Oesterzwam	Laurier		Cavolo Nero	Spinazie
Oregano	Marjolein		Chinese Kool	Spitskool
Pepermunt	Mini komkommer		Courgette Dille	Spruiten
Peterselie	Munt		Groene kool	Suikermais
Rozemarijn	Oregano		Kervel	Tijm
Shii-take	Paksoi		Knoflook vers	Uien
Sprouts	Paprika		Knolselderij	Venkel
Taugé	Punt paprika		Koolrabi	Waspeen
Tijm	Pepers		Koriander	Witte kool
Witlof	Pepermunt		Laurier	Winterpeen
	Peterselie		Lenteui	Zoete aardappel
	Pompoen		Marjolein	
	Radijs		Munt	
	Rozemarijn		Oregano	
	Sla (diverse)		(Shanghai) Paksoi	
	Snack komkommer		Pastinaak	
	Snack paprika		Peterselie	
	Tijm		Prei	
	Tomaten		Rabarber	

Notities

A series of horizontal gray lines for writing notes, arranged in a regular pattern across the page.

**“Als wij goed voor
de natuur zorgen, zorgt de
natuur goed voor ons!”**
